

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 0 9 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Sreda, 27. maj 2009 / 60 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.
Kandidat dobi list za odgovore.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 30 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden eno (1) točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih tridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

01. Med neekonomske ali proste dobrine štejemo dobrine:

- A ki jih kupujemo na trgu, za katerega je značilna prosta, svobodna konkurenca;
- B za katere si nihče ne prizadeva, da bi jih proizvajal, saj cena ne pokriva stroškov;
- C ki jih zagotavlja namesto podjetij sodobna država blaginje;
- D ki so dane v naravi in jih ni treba proizvesti;
- E ki jih proizvajamo le v manjšem obsegu, saj po njih ni veliko povpraševanja.

02. Ekonomija temelji na dejstvu, da obstaja relativna redkost dobrin, kar pomeni, da:

- A je najbolj potrebnih dobrin na razpolago le skromna količina;
- B morajo gospodinjstva, podjetja in država racionalno izbirati med dobrinami;
- C je število Zemljanov preseglo možnosti poceni proizvodnje teh dobrin;
- D prebivalstvo premalo varčuje;
- E v centralni banki tiskajo premalo denarja.

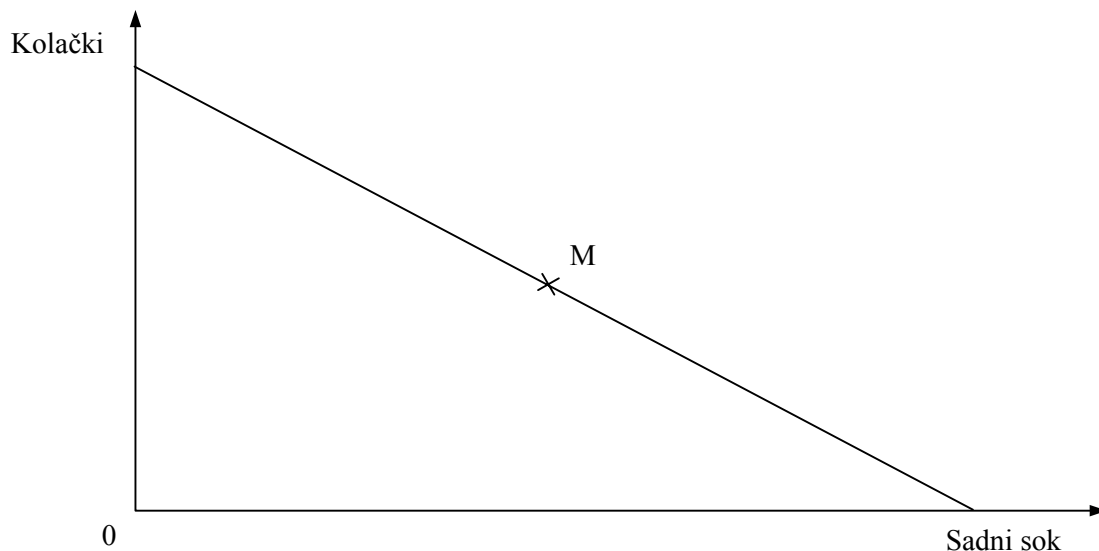
03. Ključni trgi v narodnem gospodarstvu so:

- A trg različnih virov energije, ki je vse bolj primanjkuje, in trg potrošnih dobrin;
- B trg osnovnih življenjskih potrebščin in trg luksuznih dobrin;
- C trgi proizvodnih dejavnikov, potrošnih dobrin, kapitalnih dobrin ter finančni trg;
- D trg proizvodnih dejavnikov, brez katerih ne more proizvajati nobeno podjetje;
- E finančni trg ter trga potrošnih in kapitalnih dobrin.

04. Peter bi rad kupil optimalno košarico dobrin z denarjem, ki ga ima. Cena dobrine A je 8 evrov, cena dobrine B pa 12 evrov. Če vemo, da je za Petra mejna koristnost pete enote dobrine A 20 enot koristnosti, mejna koristnost desete enote dobrine B pa 40 enot koristnosti, velja za njegovo izbiro:

- A kombinacija pet enot dobrine A in deset enot dobrine B je za Petra optimalna, saj je mejna koristnost desete enote dobrine B večja kakor pete enote dobrine A;
- B Peter mora zmanjšati nakup dobrine A in povečati nakup dobrine B, da bo prišel do optimalne košarice dobrin;
- C Peter mora povečati nakup dobrine A in zmanjšati nakup dobrine B, da bo prišel do optimalne košarice dobrin;
- D Peter mora povečati nakup obeh dobrin, saj sta njuni mejni koristnosti večji od njune cene;
- E nimamo dovolj podatkov, da bi vedeli, kako mora spremeniti sestavo nakupov, da bo prišel do optimalne košarice dobrin A in B.

05. Vrisana je premica cene za Cvetkino izbiro med kolački in sadnimi sokovi.

Točka M na premici cene pove:

- A da je to najboljša mogoča izbira nakupa obeh dobrin za Cvetko;
- B da je najbolje, če Cvetka razporedi svoja denarna sredstva tako, da jih polovico nameni za kolačke, polovico pa za sadne sokove;
- C da je Cvetka porabila preveč denarja za kolačke in sadne sokove;
- D da je Cvetka del denarnih sredstev prihranila za naslednje obdobje;
- E da gre za eno od možnih Cvetkinih izbir nakupov kolačkov in sadnih sokov.

06. Zakon padajočega donosa variabilnega proizvodnega dejavnika v proizvodnji pomeni, da:

- A družba ni izbrala optimalne kombinacije proizvodnih dejavnikov za proizvodnjo izbranih dobrin;
- B je družba v preteklosti enakomerno povečevala proizvodnjo vseh dobrin;
- C se učinkovitost variabilnega dejavnika zmanjšuje zaradi fiksne količine drugih dejavnikov;
- D se proizvajalci na trgu srečujejo s padajočo krivuljo povpraševanja;
- E se proizvajalcem splača povečati količino porabljenega variabilnega dejavnika, da bi povečali količino izbranega proizvoda.

07. Alokativna funkcija trga pomeni, da trg:

- A deli dohodek med proizvajalce;
- B razporeja proizvodne dejavnike in izbira proizvodne postopke;
- C spodbuja ljudi, da žrtvujejo sprotno porabo;
- D z oblikovanjem cen deli družbeni dohodek;
- E izvaja nadzor nad konkurenco.

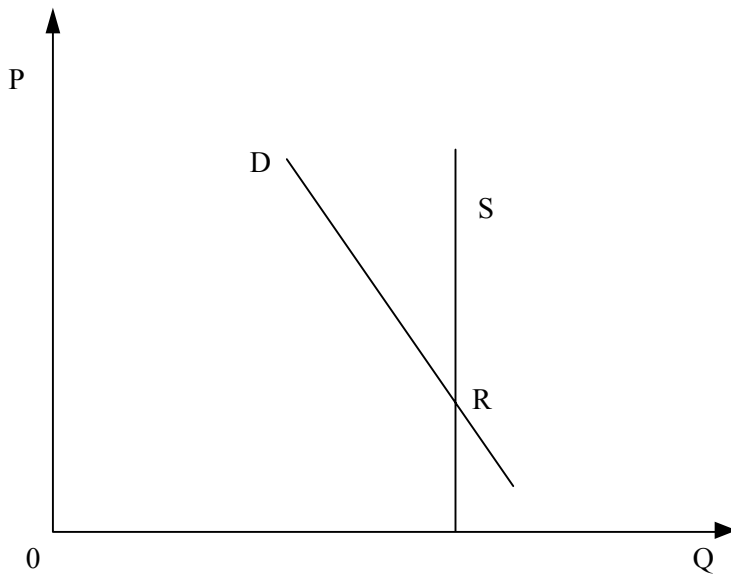
08. Razmere na trgih različnih dobrin se razlikujejo, trgi pa se ločijo med seboj po tem, kakšna je konkurenca na njih. Stopnjo konkurence določa več dejavnikov, med drugim število kupcev in prodajalcev. Za oligopol je značilno, da je na trgu:

- A samo en prodajalec in veliko kupcev;
- B več prodajalcev, od katerih ima eno podjetje premoč na trgu in malo kupcev;
- C več sorazmerno majhnih kupcev in prodajalcev, vendar nima nihče več kakor 5 % trga;
- D pet do osem precej močnih prodajalcev in veliko kupcev;
- E več kakor deset prodajalcev in malo kupcev.

09. Med objektivne dejavnike, ki jih kupec upošteva pri svoji odločitvi, štejemo:

- A potrebe potrošnika in cene dobrin,
- B želje in okus potrošnika,
- C cene in dohodek potrošnika,
- D dohodek in potrebe potrošnika,
- E navade in običaje potrošnika.

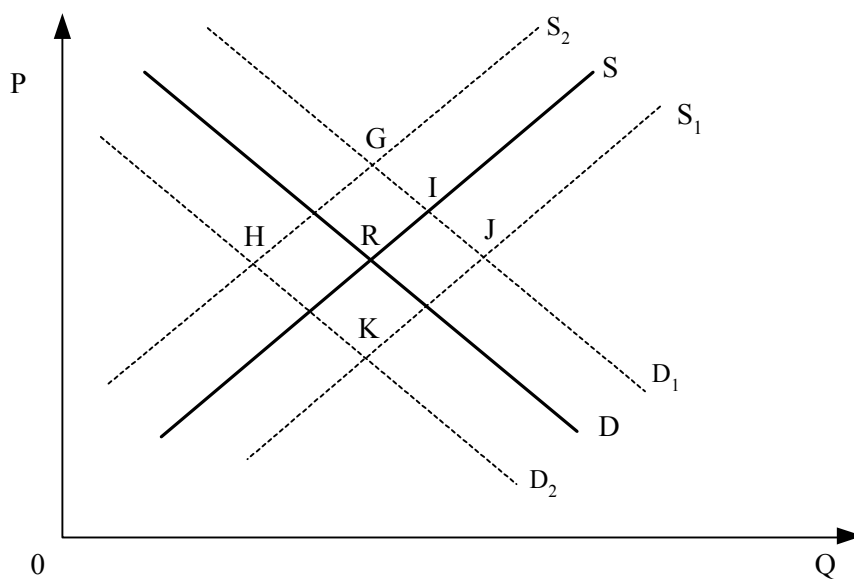
10. Slika nam prikazuje ponudbo in povpraševanje na trgu blaga A.

Glede na značilno obliko krivulj lahko sklepamo, da je/so blago A:

- A nujna zdravila,
- B vstopnice za finalno tekmo svetovnega prvenstva v nogometu,
- C mleko,
- D južno sadje,
- E najnovejša knjiga pisateljice Joanne Rowling.

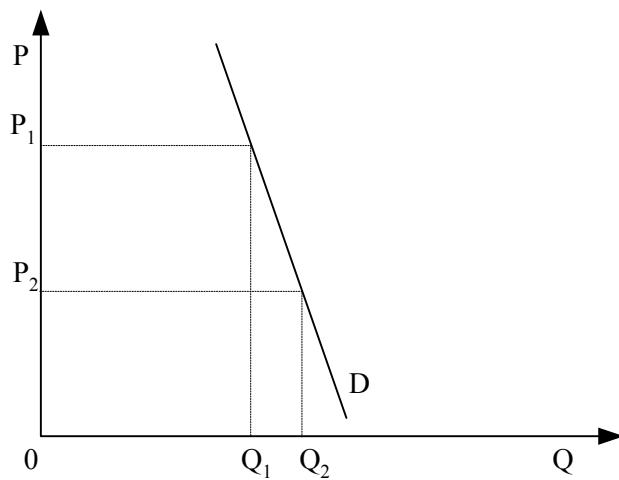
11. Slika prikazuje trg športnih copat neke blagovne znamke. Premici D in S prikazujeta povpraševanje in ponudbo na tem trgu, točka R pa tržno ravnotežje.

Če se znižajo proizvodni stroški športnih copat te blagovne znamke, hkrati pa se zviša realni dohodek povpraševalcev po športnih copatih, se bo novo ravnotežje vzpostavilo:

- A v točki G,
- B v točki H,
- C v točki I,
- D v točki J,
- E v točki K.

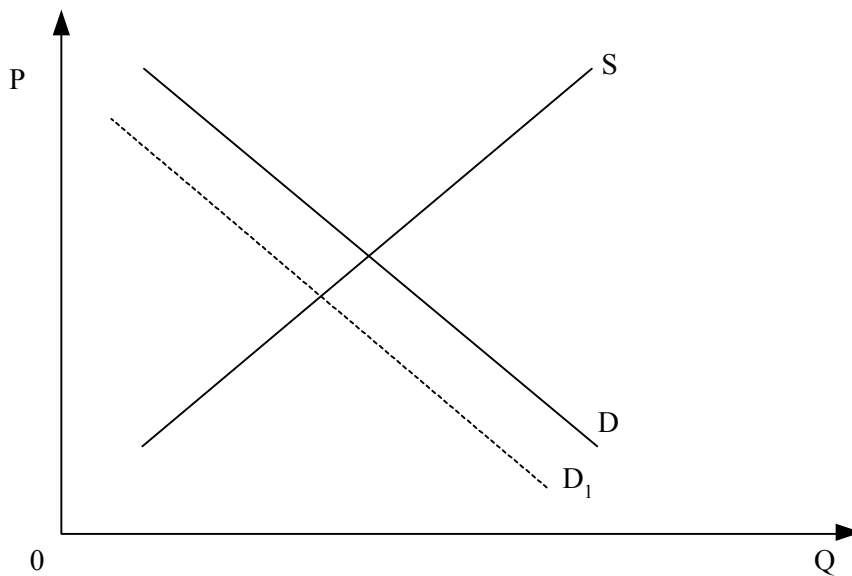
12. Slika prikazuje krivuljo povpraševanja po jedilnem olju.

Ugotovimo lahko, da je povpraševanje po jedilnem olju:

- A popolnoma neelastično,
- B neelastično,
- C usklajeno elastično,
- D elastično,
- E popolnoma elastično.

13. Slika prikazuje stanje na trgu šolskih potrebščin.

Do premika krivulje D v D_1 na trgu šolskih potrebščin je prišlo, ker:

- A so proizvajalci šolskih potrebščin znižali plače zaposlenim v proizvodnji;
- B so se povečale potrebe po šolskih potrebščinah;
- C so se znižale cene šolskih potrebščin;
- D se je zmanjšalo število šoloobveznih otrok;
- E se je podražil material, iz katerega proizvajalci izdelujejo šolske potrebščine.

14. Koefficient cenovne elastičnosti neke dobrine, ki znaša $(-)$ 0,85, nam pove, da se je:

- A ob podražitvi povpraševanje po tej dobrini povečalo bolj, kakor se je zvišala cena le-te;
- B ob pocenitvi povpraševanje po dobrini povečalo;
- C ob podražitvi obseg povpraševanja po tej dobrini zmanjšal, vendar ne v toliki meri, kot se je povišala cena;
- D ob podražitvi obseg povpraševanja po tej dobrini povečal za enak odstotek, kakor se je povišala cena;
- E cena te dobrine znižala, obseg povpraševanja pa je ostal nespremenjen.

15. O monopolni konkurenci govorimo, kadar:

- A je na trgu en proizvajalec proizvoda, ki nima pravega nadomestila;
- B imamo na trgu več sorazmerno majhnih kupcev in prodajalcev, tako da nima nihče več kakor 5 % trga;
- C imamo na trgu sorazmerno malo število precej močnih ponudnikov;
- D je na trgu veliko, skoraj neomejeno število, kupcev in prodajalcev;
- E je na trgu malo ponudnikov in veliko kupcev.

16. Konjunktorni ekstradobiček je posledica:

- A znižanja stroškov v proizvodnji,
- B povečanega povpraševanja na trgu,
- C državnega posega na trgu,
- D uvedbe inovacij v proizvodnji,
- E položaja na trgu, ki ga oskrbuje samo en proizvajalec.

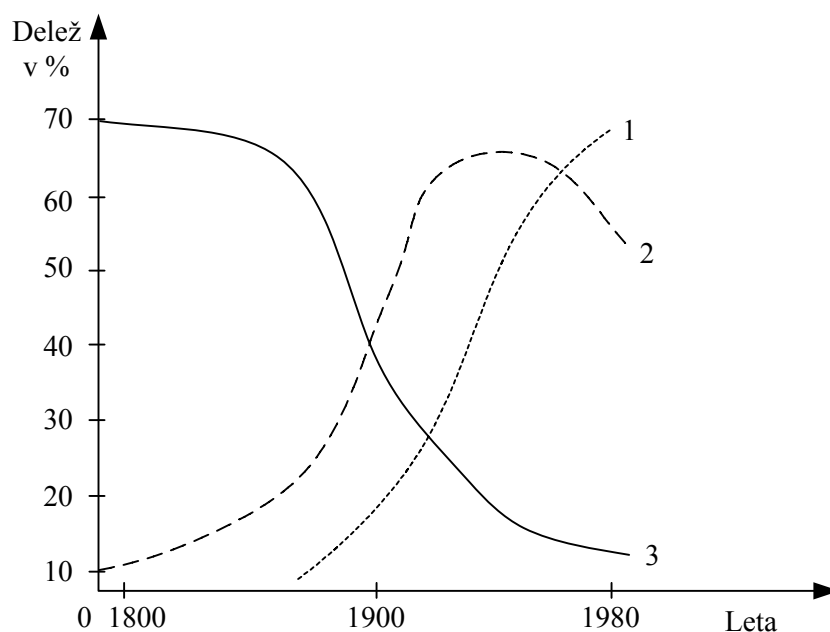
17. Denar nastopa v funkciji plačilnega sredstva, ko:

- A omogoča nakupe in prodajo najrazličnejših dobrin;
- B se blago ovrednoti v denarju, to pa potem omogoča menjavo z vsemi drugimi vrstami blaga;
- C omogoča varčevanje in posojanje;
- D z njim plačujemo nekatere obveznosti brez neposredne materialne protivrednosti;
- E omogoča plačila po vsem svetu.

18. V menjalni enačbi $M \cdot V = P \cdot Q$ pomeni V:

- A potrebno količino denarja,
- B obtočno hitrost denarja,
- C cene dobrin na trgu,
- D količino dobrin na trgu,
- E vrednost blaga na trgu.

19. Slika prikazuje spremembe deležev gospodarskih sektorjev v domačem proizvodstvu, ki jih je povzročil gospodarski razvoj. Krivulje, ki predstavljajo posamezni sektor, so označene s številkami 1, 2 in 3. Številke označujejo:

A	1 primarni sektor	2 sekundarni sektor	3 terciarni sektor
B	1 sekundarni sektor	2 primarni sektor	3 terciarni sektor
C	1 terciarni sektor	2 sekundarni sektor	3 primarni sektor
D	1 primarni sektor	2 terciarni sektor	3 sekundarni sektor
E	1 sekundarni sektor	2 terciarni sektor	3 primarni sektor

20. **Investicijska družba je družba:**

- A v katero vlagajo podjetja svoje prihranke, družba pa pripravi zanje dobre investicijske projekte;
- B ki z bančnimi posojili in naložbami posameznikov kupuje propadla podjetja, jih sanira in nato z dobičkom proda na trgu;
- C ki daje posojila na podlagi jamstev z zemljiščem ali drugimi nepremičninami;
- D v katero vlagajo posamezniki svoje male prihranke, družba pa jih po svoji strokovni oceni vlaga v delnice dobro stoječih podjetij;
- E ki skrbi za nadzor nad tujimi naložbami v državi in preprečuje nastajanje monopolov.

21. Delniška družba Elektronika, d. d., ima 12 milijonov evrov osnovnega kapitala, ki je razdeljen na 10.000 delnic. V preteklem letu so dosegli profitno stopnjo 10 %. Polovico dobička so zadržali za naložbe, polovico pa razdelili delničarjem. Janez Novak, ki ima 15 delnic tega podjetja, bo dobil dividende v višini:

- A 450 evrov,
- B 900 evrov,
- C 1.800 evrov,
- D 9.000 evrov,
- E 18.000 evrov.

22. Kontrolni paket delnic je tisti del delnic neke delniške družbe, ki:

- A omogoči lastniku, da pridobiva dividendo;
- B omogoči lastniku odločilni vpliv na poslovne odločitve delniške družbe;
- C zagotavlja lastniku zadostne dohodke za preživetje;
- D omogoči državi, da uveljavlja svoje cilje v zasebnih delniških družbah;
- E zagotavlja lastniku pravico do udeležbe na skupščini delničarjev.

23. Podjetje Krka, d. d., je multinacionalna korporacija zato, ker:

- A ima zaposlenih okoli 6000 delavcev iz različnih delov sveta;
- B prodaja zdravila ne le v Sloveniji, ampak v več kakor 30 državah po svetu;
- C ima svoje proizvodne obrate ne le v Novem mestu, ampak tudi na Poljskem in v Ruski federaciji;
- D kot velik proizvajalec generičnih zdravil sodeluje z mnogimi farmacevtskimi podjetji po svetu;
- E ne izdeluje le zdravil, temveč ima v svoji sestavi tudi proizvodnjo kozmetike in zdravilišča.

24. V razvitih državah Evrope konec 20. stoletja govorimo o krizi države blaginje. Povzročilo jo je naslednje dogajanje:

- A Zaradi političnih problemov na Bližnjem vzhodu in hitrega razvoja Kitajske kot velike potrošnice je občutno zrasla cena nafte. Državam ni uspelo zagotoviti ustreznega povečanja sredstev za pokrivanje teh stroškov in se zadolžujejo.
- B Zaradi širitve EU se število državnih uslužbencev v EU nenehno povečuje. Stroški upravljanja državnega aparata se večajo in država le s težavo zbere dovolj davkov za nemoteno delovanje.
- C Boj proti terorizmu in opravljanje mirovnih misij po svetu povzroča razvitim državam dodatne stroške. Državljeni, ki se s svojimi vladami v marsičem ne strinjajo, ne želijo plačevati večjih davkov.
- D Država potrebuje za svoje številne ekonomske in socialne funkcije vse več sredstev, zato večja davčno breme prebivalstva in podjetij; kljub temu ne more zagotoviti ustreznih sredstev in poskuša znižati zagotovljeni obseg pravic državljanov ter se zadolžuje.
- E Država je podjetniško neučinkovita, zato so razvite države denacionalizirale veliko večino podjetij v državni lasti. Pritok dividend v državni proračun je tako usahnil in države so se znašle v davčni krizi.

25. Za profitni motiv v sodobnih velikih korporacijah je značilno, da:

- A se uresničuje dolgoročno, s težnjo po kar največji množini dobička;
- B ga nadomesti težnja menedžerjev, da upravljajo delniško družbo in si prisvojijo večji del dobička;
- C se zaradi večje vloge države dobiček preliva v proračun;
- D se največji del dobička tekoče izplačuje v obliki dividend ter udeležbe menedžerjev in zaposlenih pri dobičku;
- E se dobiček preliva v naložbe za posodobitev tehnologije.

26. Upoštevanje geografskega načela pri izračunavanju slovenskega BDP pomeni, da upoštevamo:

- A končne proizvode in storitve, ki so bili proizvedeni s proizvodnimi dejavniki v lasti slovenskih državljanov ne glede na to, kje so;
- B končne proizvode in storitve, ki so bili proizvedeni na slovenskem ozemlju, a samo s proizvodnimi dejavniki v lasti slovenskih državljanov;
- C končne proizvode in storitve, ki so bili proizvedeni s proizvodnimi dejavniki v lasti slovenskih državljanov in tujcev ter so bili prodani na ozemlju Slovenije;
- D končne proizvode in storitve, ki so bili proizvedeni s proizvodnimi dejavniki na slovenskem ozemlju ne glede na to, v čigavi lasti so;
- E končne proizvode in storitve, ki so bili proizvedeni na ozemlju Evropske unije s proizvodnimi dejavniki, ki so v lasti slovenskih državljanov.

27. V preglednici so navedeni podatki za prebivalstvo Slovenije v avgustu 2005:

	Število
Aktivno prebivalstvo	903 314
Delovno aktivno prebivalstvo	812 748
Samozaposlene osebe	81 455
Registrirane brezposelne osebe	90 566

Stopnja registrirane brezposelnosti (v %) je:

- A 8,97
- B 9,97
- C 10,03
- D 11,14
- E 11,18

28. Ustava Republike Slovenije določa, da je institucija, ki je »najvišji organ kontrole državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe«:

- A Banka Slovenije,
- B računsko sodišče,
- C vlada,
- D parlament,
- E državni zbor.

29. Bruto investicije so tiste, ki:

- A obnavljajo izrabljena sredstva,
- B predstavljajo graditev novih elementov,
- C obnavljajo izrabljena sredstva in predstavljajo graditev novih elementov,
- D zmanjšujejo vrednost proizvedenega bogastva,
- E se financirajo samo iz akumulacije.

30. Ekonomske integracije razlikujemo glede na stopnjo integriranja. Za carinsko unijo je značilno:

- A odpravljanje ovir za trgovanje med državami članicami;
- B ukinitvev carin med državami članicami, ohranijo in poenotijo pa se carine v trgovanju s tretjimi državami;
- C da odpravi tudi necarinske omejitve trgovanja med državami članicami ter omejitve na področju pretoka proizvodnih dejavnikov;
- D skupni trg, fiksni devizni tečaji in določena usklajenost oziroma koordinacija ekonomskih politik držav članic;
- E da imajo države članice enotno valuto, skupno centralno banko in skupno ekonomsko politiko.

Prazna stran

Prazna stran